

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

8. november 2012*

»Appel — erstatningssøgsmål — afvisning af et bud afgivet inden for rammerne af en EU-udbudsprocedure — forældelsesfrist — begyndelsestidspunkt — anvendelse af fristen fastsat under hensyn til afstanden«

I sag C-469/11 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 5. september 2011,

Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE,
Athen (Grækenland), ved dikigoros N. Korogiannakis,

sagsøger,

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved E. Manhaeve og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af dommerne R. Silva de Lapuerta, som fungerende formand for Tredje Afdeling, K. Lenaerts, G. Arestis, J. Malenovský, og T. von Danwitz (refererende dommer),

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 12. juli 2012,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: engelsk.

Dom

- 1 I appelskriftet har Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE (herefter »Evropaïki Dynamiki«) nedlagt påstand om ophævelse af den kendelse, der blev afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 22. juni 2011, Evropaïki Dynamiki mod Kommissionen (sag T-409/09, Sml. II, s. 3765, herefter »den appellerede kendelse«), hvorved Retten afviste den sag, som appellanten havde anlagt med påstand om erstatning for det tab, som denne hævdede at have lidt som følge af en afvisning af et bud afgivet inden for rammerne af en udbudsprocedure.

Retsforskrifter

Statutten for Den Europæiske Unions Domstol

- 2 Artikel 46, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, som i henhold til sin artikel 53, stk. 1, finder anvendelse på rettergangsmåden ved Retten, bestemmer i den version, der var gældende på det tidspunkt, hvor stævningen blev indgivet, følgende:

»Krav mod Unionen, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, forældes fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravet, er indtrådt. Forældelsen afbrydes enten ved indgivelse af stævning til Domstolen eller ved, at den skadelidte forud gør sit krav gældende over for vedkommende EU-institution. I sidstnævnte tilfælde skal sag anlægges inden den frist på to måneder, der er omhandlet i artikel 263 [TEUF]; i påkommende tilfælde finder bestemmelserne i artikel 265, stk. 2, [TEUF] anvendelse.«

Rettens procesreglement

- 3 Artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement fastsætter:

»Procesfristerne forlænges under hensyn til afstanden med en fast særlig frist på ti dage.«

Tvistens baggrund

- 4 Evropaïki Dynamiki afgav i maj 2004 et bud i forbindelse med en udbudsprocedure ved Europa-Kommissionen.
- 5 Den 15. september 2004 modtog Evropaïki Dynamiki en skrivelse dateret samme dag fra Kommissionen, hvorved denne meddelte virksomheden, at dens bud var blevet afvist, og begrundede afslaget med medarbejdergruppens sammensætning og stabilitet, forslagene til procedurer for videndeling efter projektet og med, at budet ikke frembød det bedste forhold mellem kvalitet og pris. Desuden anførte den, at Evropaïki Dynamiki kunne anmode skriftligt om yderligere oplysninger vedrørende begrundelsen for afslaget på virksomhedens bud.
- 6 Ved skrivelse af 22. oktober 2004 afgav Kommissionen på forespørgsel fra Evropaïki Dynamiki yderligere oplysninger om vurderingen af virksomhedens bud.
- 7 Evropaïki Dynamiki anlagde sag ved Retten med påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 15. september 2004, som var indeholdt i Kommissionens skrivelse dateret samme dag, hvorved den havde afvist virksomhedens bud og tildelt den tilbudsgiver, der var blevet valgt under udbudsproceduren, kontrakten. Ved dom af 10. september 2008, Evropaïki Dynamiki mod

Kommissionen (sag T-465/04), annullerede Retten denne beslutning på grund af dens mangelfulde begrundelse. Retten mente ikke, at begrundelsen for afvisningen af Evropaïki Dynamikis bud fremgik klart af nævnte beslutning og særligt ikke af de efterfølgende skrivelser.

Retsforhandlingerne for Retten

- 8 Den 25. september 2009 anlagde Evropaïki Dynamiki pr. telefax sag ved Retten med påstand om erstatning for det tab, som virksomheden hævdede at have lidt som følge af den ulovlige afvisning af dens bud, og som svarede til den bruttofortjeneste, virksomheden kunne have opnået i kraft af kontrakten, hvis den havde fået den tildelt. Desuden nedlagde virksomheden påstand om erstatning for en mistet chance, idet den hævdede at have lidt et tab som følge af den mistede mulighed både for at opfylde den omhandlede kontrakt og for at få tildelt andre kontrakter, navnlig kontrakten tildelt den kontrahent, som havde fået tildelt den første kontrakt.
- 9 Pakkerne indeholdende det underskrevne originaleksemplar af stævningen, kopierne deraf og bilagene dertil blev afsendt den 3. oktober 2009 via en kurertjeneste.
- 10 Den 5. oktober 2009 gjorde Rettens Justitskontor Evropaïki Dynamikis advokater opmærksom på, at pakken indeholdende originaleksemplaret endnu ikke var nået frem. En kopi af de manglende dokumenter og et nyt underskrevet originaleksemplar af stævningen blev indleveret til Justitskontoret samme dag.
- 11 Den 16. november 2009 underrettede Rettens Justitskontor Evropaïki Dynamiki om, at det nye originaleksemplar af stævningen indleveret den 5. oktober 2009 afveg fra den kopi heraf, der var indgået den 25. september 2009 pr. telefax. I henhold til artikel 43, stk. 6, i Rettens procesreglement blev den 5. oktober 2009 registreret som tidspunktet for anlæggelsen af søgsmålet.
- 12 Herefter begrundede Evropaïki Dynamiki i to skrivelser, hvorfor originaleksemplaret af stævningen ikke var indleveret inden for fristerne, og under hvilke omstændigheder den pakke, som virksomheden havde betroet en kurertjeneste, var bortkommet. Desuden anmodede virksomheden Retten om at anerkende, at der i denne sag forelå force majeure, og om at anse den 25. september 2009 og ikke den 5. oktober 2009 for tidspunktet for sagens anlæg.
- 13 I december 2009 fik Evropaïki Dynamiki besked fra den benyttede kurertjeneste om, at den ikke havde fundet den bortkomne pakke.
- 14 Kommissionen fremsatte i henhold til artikel 114, stk. 1, i Rettens procesreglement en formalitetsindsigelse med den begrundelse, at erstatningspåstanden var forældet.

Den appellerede kendelse

- 15 Først konkluderede Retten i den appellerede kendelse, at forældelsesfristen begyndte at løbe den dag, hvor Kommissionens beslutning, hvorved den afviste appellants bud, blev meddelt sidstnævnte, dvs. den 15. september 2004. I den forbindelse bemærkede Retten, at afvisningen af budet, og ikke begrundelsen for afvisningen, er den omstændighed, der ligger til grund for erstatningskrav i udbudssager, og som udløser de tab, som den forbigående tilbudsgiver hævder at have lidt. Retten medgav, at præmis 44, 45 og 48 i Rettens kendelse af 14. september 2005, Ehcon mod Kommissionen (sag T-140/04, Sml. II, s. 3287), kan læses som udtryk for det modsatte, således som appellanten gjorde gældende, men de kunne de ikke rejse tvivl om dens konklusion, idet de skal læses i den sammenhæng, hvori de indgår, og i deres logiske rækkefølge.

- 16 Såfremt forældelsesfristen for søgsmål om Unionens ansvar uden for kontraktforhold forhindredes i at begynde at løbe, så længe den person, der hævder at have lidt skade, ikke selv har den opfattelse, at vedkommende har lidt skade, ville det have til følge, at tidspunktet for nævnte søgsmåls forældelse varierede alt efter den individuelle opfattelse, som hver berørt person måtte have vedrørende skadens faktiske forekomst, hvilket ville være i modstrid med kravet om retssikkerhed.
- 17 I forlængelse heraf konstaterede Retten desuden, at det fremgik af en skrivelse fra appellanten til Rettens Justitskontor, at Kommissionens ulovlige adfærd efter appellantens opfattelse kom til udtryk ved afsendelsen af meddelelsen om afvisning af budet den 15. september 2004, eftersom appellanten indirekte lod forældelsesfristen løbe fra denne dato.
- 18 Således udløb den femårige forældelsesfrist den 15. september 2009.
- 19 Endvidere fastslog Retten, at forældelsesfristen ikke forlængedes med en frist fastsat under hensyn til afstanden i henhold til artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement. Denne frist gælder kun procesfristerne og ikke forældelsesfristen omhandlet i artikel 46 i statuten for Domstolen, hvis udløb bevirker fortabelse af krav på erstatning uden for kontraktforhold (jf. i denne retning Rettens dom af 11.1.2002, sag T-210/00, Biret og Cie mod Rådet, Sml. II, s. 47, præmis 19 og 45, og af 21.4.2005, sag T-28/03, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, Sml. II, s. 1357, præmis 74, samt Rettens kendelse af 19.5.2008, sag T-220/07, Transport Schiocchet – Excursions mod Kommissionen, præmis 15 og 35, og af 16.12.2009, sag T-194/08, Cattin mod Kommissionen, præmis 61 og 65).
- 20 Disse to typer frister er pr. definition forskellige, hvilket kan udledes af retspraksis. Procesfristerne, såsom søgsmålsfristerne, er nemlig ufravigelige procesforudsætninger og ikke undergivet parternes eller retsinstanternes rådighed. Derimod kan en ret ikke ex officio rejse spørgsmålet om forældelse af adgangen til erstatningssøgsmål. Desuden er der efter artikel 46 i statuten for Domstolen ikke nogen forskel på beregningen af forældelsesfristen afhængigt af, om fristen afbrydes ved sagsanlæg eller ved forudgående fremsættelse af et krav.
- 21 Ved anvendelse af procesfristen i artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement indtræder forældelse på forskellige tidspunkter afhængigt af, om skadelidte har valgt at henvende sig direkte til Unionens retsinstanser eller forinden til vedkommende institution. En sådan forskel, som ikke er omhandlet i artikel 46 i statuten for Domstolen, bevirker, at forældelsesfristens udløb afhænger af en faktor, som ikke er objektiv, og at bilæggelse af tvister ved søgsmål favoriseres frem for mindelige løsninger.
- 22 Denne konklusion ændredes ikke af den omstændighed, at Retten i dom af 14. september 1995, Lefebvre m.fl. mod Kommissionen (sag T-571/93, Sml. II, s. 2379, præmis 26), vedrørende forældelse af krav mod Unionen, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, fastslog, at procesfristerne forlænges under hensyn til afstanden, idet nævnte dom er forblevet et enligt tilfælde.
- 23 Endelig udledte Retten deraf, at det erstatningssøgsmål uden for kontraktforhold, der var indbragt for den, var forældet for så vidt angår krav på de påståede tab, eftersom det var anlagt mere end fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravene, er indtrådt i den forstand, hvori udtrykket anvendes i artikel 46 i statuten for Domstolen, uden at finde det nødvendigt at behandle de øvrige anbringender og argumenter, som parterne havde fremført, herunder spørgsmålet, om der forelå en hændelig begivenhed eller force majeure.
- 24 Retten forkastede appellantens påstand om erstatning for tab for den mistede chance for at få tildelt følgekontrakterne som åbenbart ugrundet uden at finde det fornødent at tage stilling til formalitetsindsigelsen.

Parternes påstande

- 25 Evropaïki Dynamiki har nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede kendelse ophæves.
 - Kommissionens formalitetsindsigelse forkastes i sin helhed.
 - Sagen hjemvises til Retten med henblik på, at den træffer afgørelse om sagens realitet.
 - Kommissionen tilpligtes at betale samtlige omkostninger ved sagens behandling for de to instanser, uanset om appellen tages til følge.
- 26 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:
- Appellen forkastes.
 - Appellanten tilpligtes at betale omkostningerne ved sagens behandling for de to instanser.

Om appellen

- 27 Til støtte for appellen har Evropaïki Dynamiki anført fire anbringender om retlige fejl begået af Retten. Det første og fjerde anbringende vedrører en urigtig fortolkning af henholdsvis artikel 46 i statuten for Domstolen og artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement, sammenholdt med nævnte artikel 46. Det tredje og fjerde anbringende vedrører en tilsidesættelse af principperne om ligebehandling og retssikkerhed.

Om det fjerde anbringende

Parternes argumenter

- 28 Med det fjerde anbringende, som behandles først, har Evropaïki Dynamiki anført, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at forældelsesfristen var begyndt at løbe på det tidspunkt, hvor appellanten fik meddelt beslutningen om afvisning af sit bud, dvs. den 15. september 2004. Retten fastslog i den appellerede kendelse det modsatte af, hvad den havde fastslået i kendelsen i sagen Ehcon mod Kommissionen, hvor den udtalte, at forældelsesfristen var begyndt at løbe på det tidspunkt, hvor tilbudsgiveren faktisk havde fået kendskab til begrundelsen for afvisningen af sit bud. Efter Evropaïki Dynamikis opfattelse er en tilbudsgiver først i stand til at vurdere lovligheden af en procedure for tildeling af kontrakter, når begrundelsen for Kommissionens beslutning om at afvise tilbudsgiverens bud er meddelt sidstnævnte.
- 29 I det foreliggende tilfælde modtog appellanten først begrundelsen for Kommissionens beslutning mellem den 20. og 23. oktober 2004, hvorfor forældelsesfristen begyndte at løbe den 23. oktober 2004.
- 30 Kommissionen mener ikke, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at forældelsesfristen var begyndt at løbe den 15. september 2004. Evropaïki Dynamiki har, således som det fremgår af den appellerede kendelse, erkendt, at denne frist begyndte at løbe på det tidspunkt.
- 31 Subsidiært har Kommissionen gjort gældende, at Retten under alle omstændigheder anlagde en korrekt vurdering af, hvornår nævnte frist begyndte at løbe.

Domstolens bemærkninger

- 32 I henhold til artikel 46 i statuten for Domstolen forældes krav mod Unionen, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravet, er indtrådt.
- 33 Forældelsesfristen er således blevet fastsat under hensyntagen til tiden, der er nødvendig for, at den part, der hævder at have lidt skade, kan indsamle de oplysninger, der er relevante med henblik på et eventuelt søgsmål, og for at kontrollere de faktiske omstændigheder, der kan påberåbes til støtte for dette søgsmål (kendelse af 18.7.2002, sag C-136/01 P, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, Sml. I, s. 6565, præmis 28).
- 34 Ifølge fast retspraksis begynder denne frist at løbe, når alle de betingelser, som er en forudsætning for erstatningspligten, er opfyldt, og navnlig når det tab, der skal erstattes, er kendt (dom af 27.1.1982, forenede sager 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 og 5/81, Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 85, præmis 10, af 19.4.2007, sag C-282/05 P, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, Sml. I, s. 2941, præmis 29, og af 17.7.2008, sag C-51/05 P, Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., Sml. I, s. 5341, præmis 54).
- 35 Artikel 46 i statuten for Domstolen skal ganske vist fortolkes således, at forældelsen ikke kan gøres gældende over for skadelidte, der først på et senere tidspunkt har fået kendskab til det forhold, der er årsag til skaden, og derfor ikke inden forældelsesfristens udløb har haft rimelig tid til at indgive sin stævning til Domstolen eller gøre sit krav gældende over for vedkommende institution (dom af 7.11.1985, sag 145/83, Adams mod Kommissionen, Sml. s. 3539, præmis 50).
- 36 De betingelser, som det af artikel 340, stk. 2, TEUF omfattede erstatningsansvar er underlagt, og dermed de bestemmelser om forældelse, der regulerer søgsmål herom, kan imidlertid kun være støttet på strengt objektive kriterier (dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., præmis 59).
- 37 Således angives et præcist og indgående kendskab til de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for kravet, ikke blandt de betingelser, der skal være opfyldt, for at forældelsesfristen begynder at løbe (kendelsen i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, præmis 31, og dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., præmis 61). Tilsvarende kan skadelidtes subjektive bedømmelse af, hvorvidt der faktisk foreligger en skade, ikke tages i betragtning ved afgørelsen af tidspunktet for, hvornår forældelsesfristen for krav, der støttes på Unionens ansvar uden for kontraktforhold, begynder at løbe (dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., præmis 61).
- 38 I tvister vedrørende individuelle foranstaltninger begynder forældelsesfristen at løbe, når beslutningen har haft virkning over for de personer, som den vedrører (Domstolens dom i sagen Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, præmis 30, og dom af 11.6.2009, sag C-335/08 P, Transports Schiocchet – Excursions mod Kommissionen, præmis 33).
- 39 I det foreliggende tilfælde har Europaïki Dynamiki rejst et erstatningskrav, som er baseret på afvisningen af det bud, virksomheden afgav i forbindelse med en udbudsprocedure ved Kommissionen.
- 40 I dette tilfælde er det, således som Retten med rette har fastslået i den appellerede kendelse, uden at Europaïki Dynamiki har rejst tvivl om denne konklusion, den ordregivende myndigheds beslutning om at afvise det afgivne bud, der er årsag til en skade, som kan give anledning til erstatningsansvar uden for kontrakt for denne myndighed. Skadevirkningen af en sådan beslutning opstår i forhold til den berørte tilbudsgiver, så snart dennes bud er afvist. Således skal forældelsesfristen i princippet anses for at begynde at løbe, når tilbudsgiveren er blevet bekendt med en sådan beslutning, og ikke når tilbudsgiveren er blevet bekendt med begrundelsen herfor.

- 41 Under disse omstændigheder og henset til, hvad der er fastslået i denne doms præmis 36 og 37, skal forældelsesfristen anses for at være begyndt at løbe den dag, hvor Evropaïki Dynamiki modtog den skrivelse fra Kommissionen, hvorved denne meddelte virksomheden, at dens bud ikke var blevet valgt, dvs. den 15. september 2004. I denne henseende har det ingen betydning, at appellanten på et senere tidspunkt modtog yderligere oplysninger om begrundelsen for afvisningen af virksomhedens bud.
- 42 Det har heller ingen betydning i denne sammenhæng, at beslutningen af 15. september 2004 blev annulleret ved Rettens dom af 10. september 2008 i sagen Evropaïki Dynamiki mod Kommissionen på grund af dens mangelfulde begrundelse. Det er nemlig uden betydning for, hvornår forældelsesfristen begynder at løbe, at Unionens retsstridige adfærd er blevet fastslået ved en retsafgørelse (Domstolens dom i sagen Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, præmis 31).
- 43 Under alle omstændigheder har Evropaïki Dynamiki ikke gjort gældende, at virksomheden ikke inden forældelsesfristens udløb har haft rimelig tid til at indgive sin stævning til Domstolen eller gøre sit krav gældende over for vedkommende institution på grund af, at fristen begyndte at løbe på det tidspunkt, hvor virksomheden fik kendskab til Kommissionens beslutning, hvorved denne afviste dens bud, eller på grund af, at denne beslutnings begrundelse var mangelfuld.
- 44 Under disse omstændigheder må det konkluderes, at Retten med rette fastslog, at forældelsesfristen begyndte at løbe den 15. september 2004, og det fjerde anbringende bør forkastes som ugrundet.

Om det første anbringende

Parternes argumenter

- 45 Med det første anbringende har Evropaïki Dynamiki gjort gældende, at Retten har begået en retlig fejl ved at fastslå, at artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement, som omhandler en frist fastsat under hensyn til afstanden, ikke finder anvendelse på den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46 i statuten for Domstolen. Appellanten er af den opfattelse, at fristen fastsat under hensyn til afstanden finder anvendelse på enhver frist for sagsanlæg eller indgivelse af processkrifter. Der er intet grundlag for den af Retten foretagne sondring mellem »procesfrist« og »forældelsesfrist« i hverken disse bestemmelsers ordlyd eller retspraksis.
- 46 Den retspraksis, som Retten gengav til støtte for sin antagelse af, at artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement ikke finder anvendelse på forældelsesfristen, omhandlede kun procesfrister og ikke den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46 i statuten for Domstolen. Derimod har Retten udtrykkeligt anerkendt i præmis 26 i dommen i sagen Lefebvre m.fl. mod Kommissionen, at artikel 101-103 i Rettens procesreglement finder anvendelse på sager om ansvar uden for kontraktforhold og dermed på forældelsesfristen.
- 47 Efter Kommissionens opfattelse begik Retten ikke nogen retlig fejl ved at fastslå, at fristen fastsat under hensyn til afstanden ikke finder anvendelse på forældelsesfristen, idet sidstnævnte har en sui generis-karakter. Såvel Domstolen som Retten har fastslået, at et erstatningssøgsmål er forældet, når det anlægges mere end fem år efter det tidspunkt, hvor skaden er indtrådt. Dommen i sagen Lefebvre m.fl. mod Kommissionen stemmer ikke overens med den senere retspraksis og kan ikke påberåbes, fordi den ikke udtrykkeligt behandlede spørgsmålet, om fristen fastsat under hensyn til afstanden fandt anvendelse.

Domstolens bemærkninger

- 48 Det følger af artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement, at fristen fastsat under hensyn til afstanden finder anvendelse på procesfristerne og har til formål at tage hensyn til de vanskeligheder, som parterne kan stå over for på grund af deres større eller mindre afstand fra Domstolens sæde (jf. i denne retning dom af 15.6.1994, sag C-137/92 P, Kommissionen mod BASF m.fl., Sml. I, s. 2555, præmis 40).
- 49 Den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46, stk. 1, i statuten for Domstolen, udgør imidlertid ikke nogen procesfrist. Disse to frister er pr. definition forskellige, således som Retten med rette har fastslået.
- 50 Procesfristerne er indført med henblik på hensynet til god retspleje og på at tilvejebringe klarhed og retssikkerhed (jf. i denne retning dom af 12.7.1984, sag 227/83, Moussis mod Kommissionen, Sml. s. 3133, præmis 12, og af 7.5.1986, sag 191/84, Barcella m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1541, præmis 12). Således har navnlig søgsmålsfristerne, såsom fristen fastsat i artikel 263, stk. 6, TEUF, og appelfristerne, såsom fristen fastsat i artikel 56, stk. 1, i statuten for Domstolen, til formål at sikre, at administrative afgørelser og retsafgørelser får endelig karakter, og dermed at beskytte samfundsmæssige interesser. Som følge heraf er procesfristerne ufravigelige procesforudsætninger, og de er følgelig ikke undergivet hverken parternes eller retsinstansernes rådighed, hvorfor Unionens retsinstanser ex officio skal efterprøve deres overholdelse (jf. i denne retning dom af 23.1.1997, sag C-246/95, Coen, Sml. I, s. 403, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Derimod har Domstolen allerede fastslået, at Unionens retsinstanser ikke ex officio kan efterprøve, om forældelsesfristen er overholdt, hvilket skal gøres gældende af den berørte part (jf. i denne retning dom af 30.5.1989, sag 20/88, Roquette frères mod Kommissionen, Sml. s. 1553, præmis 12).
- 52 Til forskel fra procesfristerne relaterer den omhandlede forældelsesfrist, der bevirker fortabelse af adgangen til søgsmål, sig til materielle retsregler, eftersom den påvirker udøvelsen af en subjektiv ret, som den berørte person ikke længere kan påberåbe sig ved sagsanlæg.
- 53 Desuden har den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46, stk. 1, i statuten for Domstolen, bl.a. til formål på den ene side at sikre beskyttelsen af skadelidtes rettigheder, idet skadelidte skal have tilstrækkelig tid til at indsamle de fornødne oplysninger til brug for et eventuelt søgsmål, på den anden side at hindre, at skadelidte kan trække udøvelsen af sin ret til at søge erstatning ud i det uendelige. Følgelig beskytter denne frist, når alt kommer til alt, både skadelidte og skadevolder.
- 54 Dermed udgør forældelse en afvisningsgrund, der – til forskel fra procesfristerne – ikke er en ufravigelig procesforudsætning, men udelukkende bevirker fortabelse af adgangen til erstatningssøgsmål, hvis sagsøgte begærer det.
- 55 Med henblik herpå bestemmer artikel 46, stk. 1, første punktum, i statuten for Domstolen forældelsesfristens længde. Bestemmelsens andet punktum fastsætter, hvilke begivenheder der afbryder nævnte frist, nemlig erstatningssøgsmål anlagt ved Domstolen om Unionens ansvar uden for kontrakt eller forudgående fremsættelse af et krav over for vedkommende EU-institution. Selv om bestemmelsen i dette andet punktum beskriver de processuelle virkninger af de opregnede begivenheder, der bevirker afbrydelse, og disse bl.a. udgøres af en processuel handling, har bestemmelsen ikke til formål at fastsætte en søgsmålsfrist for skadelidte og dermed en procesfrist, idet skadelidte ligeledes kan afbryde den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46, stk. 1, første punktum, i statuten for Domstolen ved forudgående fremsættelse af et krav over for vedkommende EU-institution.

- 56 Desuden kan beregningen af forældelsesfristen ifølge den retspraksis, der er gengivet i denne doms præmis 36, kun baseres på strengt objektive kriterier, og som Retten med rette fastslog, er der ikke nogen forskel på, om fristen afbrydes ved indgivelse af søgsmål eller ved forudgående fremsættelse af et krav. Hvis fristen fastsat under hensyn til afstanden fandt anvendelse på forældelsesfristen, ville det bevirke, at forældelsen ville indtræde på forskellige tidspunkter afhængigt af, om skadelidte har valgt at indgive en stævning til Retten eller at fremsætte et forudgående krav over for vedkommende EU-institution, hvilket ville være i strid med det krav om retssikkerhed, der er påkrævet ved anvendelsen af forældelsesfrister (dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., præmis 60).
- 57 Med hensyn til den eventuelle følge af præmis 26 i dommen i sagen Lefebvre m.fl. mod Kommissionen, som Europaïki Dynamiki har påberåbt sig til støtte for det første anbringende, bemærkes, at selv om fristen fastsat af hensyn til afstanden er anvendt i denne dom som grundlag for konklusionen, hvorefter søgsmålet kunne antages til realitetsbehandling, er denne anvendelse ikke ledsaget af nogen begrundelse, der kan indvirke på ovenstående vurdering.
- 58 Endelig bemærkes, at længden af den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46, stk. 1, i statuten for Domstolen, ikke er forenelig med fristerne for indgivelse af et søgsmål eller en appel, hvorfor det ikke kan hævdes, at det er nødvendigt at anvende fristen fastsat af hensyn til afstanden på denne forældelsesfrist for at sikre en effektiv udøvelse af den ret til erstatning, der er omhandlet i artikel 340, stk. 2, TEUF.
- 59 Under disse omstændigheder har Retten ikke begået nogen retlig fejl ved at fastslå, at artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement ikke finder anvendelse på den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46, stk. 1, i statuten for Domstolen. Der første anbringende skal derfor forkastes som ugrundet.

Om det andet og tredje anbringende

Parternes argumenter

- 60 Med det andet og tredje anbringende har Europaïki Dynamiki gjort gældende, at Retten tilsidesatte principperne om ligebehandling og retssikkerhed ved at anse artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement for ikke at finde anvendelse på artikel 46 i statuten for Domstolen.
- 61 Så længe artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement er gældende, har Retten pligt til at anvende den på en ensartet måde. Selv om borgerne og medlemsstaterne i dag støder på betydeligt færre vanskeligheder ved at overholde fristerne, end det var tilfældet dengang, fristen fastsat af hensyn til afstanden blev indført, ville afskaffelsen af fristen fastsat af hensyn til afstanden ikke desto mindre tilsidesætte princippet om ligebehandling af procesdeltagere og advokater, der er etableret i Luxembourg, i forhold til dem, der er etableret i andre medlemsstater.
- 62 Med hensyn til forbindelsen mellem artikel 46 i statuten for Domstolen og artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement er det anført, at da retssikkerhedsprincippet ikke er præciseret i disse processuelle retsakter, kan anvendelsen af artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement kun ændres ved en ændring af procesreglementet og ikke ved en fortolkende kendelse afsagt af Retten.
- 63 Kommissionen mener, at disse anbringender er grundløse, henset til de argumenter, der er fremført inden for rammerne af det første anbringende.

Domstolens bemærkninger

- 64 Evropaïki Dynamikis andet og tredje anbringende har i det væsentlige til formål at godtgøre, at Retten i den foreliggende sag skulle have anvendt fristen fastsat af hensyn til afstanden i artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement.
- 65 Det konstateres i denne forbindelse, at anvendeligheden i det foreliggende tilfælde af artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement ifølge det, der er anført i denne doms præmis 48, alene afhænger af spørgsmålet, om den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46 i statuten for Domstolen, skal anses for at være en procesfrist.
- 66 Således som det allerede er fastslået i denne doms præmis 49, udgør forældelsesfristen ikke en procesfrist.
- 67 Under disse omstændigheder skal det andet og tredje anbringende om tilsidesættelse af henholdsvis princippet om ligebehandling og om retssikkerhed forkastes som ugrundede.
- 68 Det følger af det foregående, at da appellanten ikke har fået medhold i nogen af sine anbringender, bør appellen forkastes i sin helhed.

Sagens omkostninger

- 69 I henhold til artikel 138, stk. 1, i Domstolens procesreglement, der i medfør af dets artikel 184, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Evropaïki Dynamiki tilpligtes at betale sagens omkostninger, og sidstnævnte har tabt sagen, bør det pålægges denne part at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tredje Afdeling):

- 1) **Appellen forkastes.**
- 2) **Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE betaler sagens omkostninger.**

Underskrifter